

Разкритията в енергетиката: преоткриване на топлата вода?

Медийна записка

През последните две седмици правителството и медиите оповестиха данни за злоупотреби и нередности в българската енергетика и идеи за реструктуриране на сектора, които потвърдиха съществуващите сериозни проблеми в него. Направените констатации не са новост. Още през 2006 – 2007 г., при предходната публична криза довела до оставка на енергийния министър, [Центърът за изследване на демокрацията](#) публикува подробен [анализ](#) на най-често срещаните лоши управленски практики в енергетиката. **Изводите и препоръчаните стъпки, важат с пълна сила и днес.** Поради техният непреходен характер си позволяваме да ги повторим накратко тук и да приложим целият анализ в оригинал:

1. Липса на конкуренция и неефективно държавно регулиране, които позволяват да се правят **свръхразходи за сметка на потребителите**. Те генерират значителен корупционен ресурс и възможности за разпределянето му в отклонение от логиката на пазара;
2. Съсредоточаване на вниманието предимно върху ЕРП, но не и върху производителите – държавни монополи. Бизнес плановете на дружествата производители се разглеждат от ДКЕВР и се утвърждават. В тях могат да се залагат свръхразходи, които няма кой да контролира поради липсата на капацитет на комисията, а понякога и поради неумение да се изготвят бизнес планове от самите дружества. **Не се прави прецизен икономически анализ на начина на управление на дружествата**, на практическата потребност от едни или други разходи и най-вече – на ефективността на провежданите инвестиционни политики, калкулирани в цени за единица мощност и съотнесени към средноевропейските пропорции и критерии за ефективност;
3. Икономически необосновано използване на **политически свързани посредници** при вноса на суровини (газ и ядрено гориво) и износа на електроенергия – реплика на входно-изходното източване на държавните предприятия от началото на прехода приложена върху цял сектор. Оформят се политико-икономически кръгове, обвързани с държави – производителки на енергийни източници и техните доминиращи корпоративни структури. Успехът им се дължи на проникването с времето във висшите политически среди независимо от партийната принадлежност, от една страна, а от друга, на връзките им с външните доставчици на енергийни източници, които по правило са тясно свързани с висшите политически кръгове в своите страни;
4. **Контролиране на обществените послания** в медиите чрез “независими” експерти – консултанти по енергийни проекти;
5. Прикриване на злоупотреби и корупция чрез засекретяване на договори с мотиви за национална сигурност, технологична и екологична сложност. В много случаи е възможно безнаказано **укриване на информация** чрез нейното неоправдано класифициране. Това с особена сила се отнася до ядрената енергетика;
6. Рискът за възлагане на **неизгодни обществени поръчки** в енергетиката е значително по-висок, отколкото в други сектори. Изключително висок дял (над 50%) на прякото договаряне на обществени поръчки с изпълнители, което е най-удобният метод за контролирано връщане на подкупи към политически покровители – рентабилността и др.

Допълнителни анализи и материали на Центъра за изследване на демокрацията на тема добро управление в енергетиката:

[Българският енергиен сектор \(съвместна публикация с Атлантическия съвет на САЩ\)](#)

[Готови ли са потребителите да плащат за чиста енергия?](#)

[Енергийна стратегия на България 2020: коментар и предложения за по-добро управление](#)

[Копенхаген 2009: България, двойкаджията-отличник?](#)

[По-добро управление за устойчив енергиен сектор в България: диверсификация и сигурност](#)

За връзка с експертите на Центъра по тема енергетика, моля позвънете на 973-3000 или пишете на Valentina.Nikolova@online.bg

* * *

Създаден в края на 1989 г., Центърът за изследване на демокрацията е интердисциплинарен институт, който работи за развитието на демократичните ценности и пазарната икономика. Центърът е независима организация, която подкрепя процеса на реформи в България чрез мобилизиране на гражданското общество и въздействие върху обществените политики. Целите на Центъра са:

- да осигури институционална среда за формиране на ефективни обществени политики за добро управление, спазване на основните права и свободи и активна роля на България в европейските интеграционни процеси;
- да иницира и подкрепя институционалните реформи в страната и Европейския съюз в областта на правосъдието и вътрешния ред;
- да съдейства за институционалното и организационното укрепване на нестопанския сектор в България;
- да осъществява мониторинг и оценява риска за функционирането на институциите и принципите на демокрацията и пазарната икономика.